

ВИСНОВОК

на проєкт Закону про внесення змін до статті 161 Кримінального кодексу України щодо встановлення відповідальності за українофобію (реєстр. № 15186), поданий народним депутатом України М. Княжицьким

За дорученням Голови Верховної Ради України Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики розглянув на своєму засіданні 11 червня 2026 року (протокол № 195) проєкт Закону про внесення змін до статті 161 Кримінального кодексу України щодо встановлення відповідальності за українофобію (реєстр. № 15186), поданий народним депутатом України М. Княжицьким.

Як зазначено у Пояснювальній записці, метою законопроекту є створення ефективного законодавства, яке криміналізує українофобію як один з методів гібридної війни проти України, посилить інформаційну стійкість держави та забезпечить правовий захист Української Державності, мови та культури як фундаментальних основ конституційного ладу.

Для цього законопроектом пропонується доповнити статтю 161 Кримінального кодексу України (далі – Кодексу) положеннями, за якими прояви українофобії визнаються кримінальним правопорушенням. Додатково примітка до статті 161 Кодексу доповнюється пунктом 2, де роз'яснюється, що слід розуміти під цим терміном, з врахуванням ознак, встановлених пунктом 6 статті 2 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії».

Кабінет Міністрів України у своїй довідці щодо відповідності зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції повідомляє, що проєкт Закону в цілому не суперечить міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та може розглядатися як такий, що відповідає відповідним підходам до визначення окремих форм нетерпимості та боротьби з ними.

Міністерство фінансів України у своєму висновку інформує, що положення проєкту акта не суперечать бюджетному законодавству і підтримує законопроєкт.

Національна поліція України у своєму висновку висловлює зауваження до законопроекту, вважаючи, що частиною першою статті 161 Кодексу вже передбачено кримінальну відповідальність за умисні дії, спрямовані на

розпалювання національної, регіональної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності.

Міністерство юстиції України у своєму висновку повідомляє, що проєкт Закону потребує доопрацювання в частині вживання термінології, зокрема щодо уніфікації термінології про твори мистецтва.

Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики зазначає, що порушене законопроектом питання є актуальним, враховуючи, що українофобія є інструментом гібридної війни держави-агресора, спрямованим на ідеологічне виправдання збройної агресії через дегуманізацію української нації, заперечення її державотворчих змагань, нівелювання культурної самобутності та дискредитацію української мови. Слід врахувати, що термін «українофобія», закріплений в пункті 6 статті 2 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», не збігається повністю з ознаками складу кримінального правопорушення, встановленими діючою редакцією статті 161 Кодексу, у зв'язку із чим термін «прояви українофобії» потребує окремого закріплення у цій статті, як ще один різновид кримінально караних дій.

Враховуючи зазначене, за результатами обговорення Комітет ухвалив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України за результатами розгляду в першому читанні проєкт Закону про внесення змін до статті 161 Кримінального кодексу України щодо встановлення відповідальності за українофобію (реєстр. № 15186), поданий народним депутатом України М. Княжицьким, прийняти *за основу*.

2. Направити цей висновок Комітету про розгляд зазначеного законопроекту до Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності.

Голова Комітету

Микита ПОТУРАЄВ

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Потураєв Микита Русланович

Сертифікат: 3FAA9288358EC003040000002A672E00C61EDE00

Дійсний до: 13.01.2027 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-14/08-2026/141096 від 11.06.2026

2262231

ВИСНОВОК

на проєкт Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за публічне заперечення Голодомору 1932-1933 років в Україні та наругу над пам'яттю мільйонів жертв Голодомору (реєстр. № 15192), поданий народним депутатом України М. Княжицьким та іншими народними депутатами України

За дорученням Голови Верховної Ради України Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики розглянув на своєму засіданні 11 червня 2026 року (протокол № 195) проєкт Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за публічне заперечення Голодомору 1932-1933 років в Україні та наругу над пам'яттю мільйонів жертв Голодомору (реєстр. № 15192), поданий народним депутатом України М. Княжицьким та іншими народними депутатами України.

Як зазначено у Пояснювальній записці, метою законопроекту є встановлення кримінальної відповідальності за публічне заперечення Голодомору 1932–1933 років в Україні як геноциду Українського народу, що забезпечить захист історичної пам'яті, гідності жертв та національної безпеки України.

Для цього законопроектом пропонується внести такі базові зміни до Кримінального кодексу України (далі – Кодексу):

- доповнити Кодекс новою статтею 442-2 «Публічне заперечення Голодомору 1932-1933 років в Україні та наруга над пам'яттю мільйонів жертв Голодомору», якою пропонується встановити кримінальну відповідальність за публічне заперечення Голодомору 1932-1933 років в Україні та наругу над пам'яттю мільйонів жертв Голодомору, а також за виправдовування його вчинення або применшення тяжкості злочинних дій тоталітарного режиму СРСР, спрямованих на організацію Голодомору, виготовлення, поширення, розповсюдження матеріалів, у яких міститься виправдовування, заперечення Голодомору 1932-1933 років в Україні;

- чинну статтю 442 Кодексу доповнити новою частиною третьою, якою пропонується встановити кримінальну відповідальність за виправдовування, публічне заперечення геноциду, а так само виготовлення, поширення, розповсюдження матеріалів, у яких міститься виправдовування, заперечення геноциду, незалежно від мети такого виготовлення, поширення, розповсюдження.

Міністерство фінансів України у своєму висновку повідомляє, що реалізація положень акта може збільшити дохідну частину державного бюджету внаслідок застосування конфіскації майна за відповідний злочин і призвести до збільшення видатків державного бюджету на утримання засуджених в установах виконання покарань у зв'язку зі встановленням строків позбавлення волі за відповідний злочин. У межах компетенції зауважень до законопроекту Міністерство не має.

Національна поліція України у своєму висновку висловлює низку зауважень щодо узгодженості норм законопроекту з нормативно-правовими актами рівної юридичної сили, вважає, що термін «применшення тяжкості злочинних дій» з частини третьої статті 442-2 Кодексу у редакції законопроекту суперечить принципу юридичної визначеності, оскільки має оціночний характер та не містить чітких критеріїв його тлумачення. З огляду на висловлені зауваження, Національна поліція України вважає, що законопроект потребує доопрацювання.

Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики зазначає, що порушені законопроектом питання є актуальними, з огляду на необхідність захисту національної пам'яті як одного з ключових елементів стійкості держави та суспільства, особливо в умовах Війни за Незалежність.

Враховуючи зазначене, за результатами обговорення Комітет ухвалив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України за результатами розгляду в першому читанні проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за публічне заперечення Голодомору 1932-1933 років в Україні та наругу над пам'яттю мільйонів жертв Голодомору (реєстр. № 15192), поданий народним депутатом України М. Княжицьким та іншими народними депутатами України, прийняти *за основу*.

2. Направити цей висновок Комітету про розгляд зазначеного законопроекту до Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності.

Голова Комітету

Микита ПОТУРАЄВ

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ВИСНОВОК

на проєкт Закону про внесення змін до деяких законів України щодо визначення рівня володіння українською мовою іноземними громадянами (реєстр. № 15261), поданий народним депутатом України М. Потураєвим та іншими народними депутатами України

За дорученням Голови Верховної Ради України та відповідно до частини третьої статті 93 Регламенту Верховної Ради України Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики розглянув на своєму засіданні 11 червня 2026 року (протокол № 195) проєкт Закону про внесення змін до деяких законів України щодо визначення рівня володіння українською мовою іноземними громадянами (реєстр. № 15261), поданий народним депутатом України М. Потураєвим та іншими народними депутатами України.

Як зазначено у пояснювальній записці, метою прийняття акта є створення правових та організаційних підстав проведення іспитів на рівень володіння українською мовою для іноземних громадян в Україні та за кордоном, вдосконалення процедури визначення рівня володіння державною мовою.

Законопроєктом пропонується, зокрема:

- оптимізувати класифікацію рівнів володіння українською мовою як державною для виконання службових обов'язків;
- запровадити класифікацію рівнів володіння українською мовою як іноземною, зокрема для набуття громадянства України;
- розширити завдання Національної комісії зі стандартів державної мови у частині встановлення методів перевіряння рівня володіння українською мовою як іноземною;
- надати Національній комісії зі стандартів державної мови повноваження затверджувати вимоги до рівнів володіння українською мовою як іноземною, організувати іспити для визначення рівня володіння українською мовою як іноземною, затверджувати завдання для проведення іспиту на рівні володіння українською мовою як іноземною, здійснювати міжнародне співробітництво з питань, що належать до її компетенції.

На думку народних депутатів України – авторів проєкту закону, ухвалення законопроєкту забезпечить оптимізацію процесів з організації та проведення іспитів на рівень володіння українською мовою для різних цільових груп, сприятиме популяризації української мови, культури, освіти за кордоном, утвердженню України в міжнародному співтоваристві.

Як зазначено у пояснювальній записці до законопроекту, реалізація проекту закону не потребує фінансування з державного чи місцевих бюджетів у 2026 році. У подальшому реалізація проекту закону потребуватиме додаткових фінансових видатків для забезпечення виконання нових повноважень Національною комісією зі стандартів державної мови. Зокрема, зважаючи на специфіку процесів інформаційно-комунікаційної та інформаційної систем, їх функціонування та супровід, нагальним є питання введення до штату Комісії посад ІТ-працівників та кіберфахівців зі спеціальними функціями, які здійснюватимуть системне адміністрування, супровід та обслуговування (зокрема – заходи безпеки інформаційних систем). Потребуватиме збільшення гранична чисельність працівників апарату Комісії і відповідного фінансового забезпечення, зокрема затвердження окремої бюджетної програми, збільшення видатків на фонд оплати праці та технічне й організаційне забезпечення проведення іспиту з української мови як іноземної.

Водночас законопроектом передбачено, що плата за складення іспиту на рівень володіння українською мовою як іноземною зараховується до доходів Державного бюджету України. Розмір плати встановлює Кабінет Міністрів України. Таким чином реалізація законопроекту забезпечить додаткові надходження до державного бюджету, сума яких залежатиме від кількості іноземних громадян, що складатимуть іспити, та розміру плати, яку встановить Кабінет Міністрів України.

Міністерство фінансів України у своєму висновку зазначає, що реалізація акта впливатиме на показники державного бюджету та законопроект потребує надання фінансово-економічних обґрунтувань.

Міністерство освіти і науки України у своєму висновку зазначило, що в межах компетенції не має пропозицій та зауважень до законопроекту.

Міністерство культури України підтримує законопроект і зазначає, що його ухвалення закладе надійну основу для удосконалення національної системи іспитів на рівень володіння українською мовою, сприятиме створенню умов для інтеграції України до міжнародних екзаменаційних асоціацій та утвердження її у світовому співтоваристві як держави із сучасними стандартами мовної сертифікації. Крім того, організація системи іспитів за кордоном забезпечить ефективну промоцію української мови, культури та освіти на міжнародній арені.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України надає зауваження до законопроекту, які можуть бути враховані при його підготовці до розгляду у другому читанні.

Комітет з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин у своєму висновку зазначив, що попри певні недоліки законопроект є актуальним та має суттєве практичне значення для іноземців та осіб без громадянства, які набувають громадянство України. Проектом закону для таких осіб запроваджується диференційована система визначення рівнів володіння українською мовою як іноземною, що узгоджується з міжнародними стандартами та відповідає сучасними світовим підходам у сфері мовної

сертифікації. Запропонований у законопроекті підхід забезпечує більш збалансоване та обґрунтоване регулювання питань щодо оцінювання рівня володіння українською мовою під час процедури набуття громадянства України. Запровадження рівнів володіння мовою з урахуванням Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, зокрема, сприятиме гармонізації українського законодавства з практикою держав – членів ЄС.

Народні депутати України – члени Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики підтримують необхідність законодавчого врегулювання питання повноважень Національної комісії зі стандартів державної мови щодо забезпечення проведення сертифікаційного іспиту з української мови та затвердження вимог до рівня володіння українською мовою як іноземною, а також необхідність законодавчого закріплення поняття «українська мова як іноземна».

Комітет вважає, що законопроект може бути доопрацьований до другого читання, враховуючи пропозиції та зауваження, зокрема, народних депутатів України, Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України та інших зацікавлених суб'єктів. Також Комітет зауважує, що потребуватимуть змін деякі статті, їх частини і пункти, що не були предметом розгляду у першому читанні, але такі зміни відповідатимуть меті законопроекту.

За підсумками обговорення та з урахуванням викладеного Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики ухвалив рішення рекомендувати Верховній Раді України:

1) включити до порядку денного сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо визначення рівня володіння українською мовою іноземними громадянами (реєстр. № 15261), поданий народним депутатом України М. Потураєвим та іншими народними депутатами України;

2) за результатами розгляду в першому читанні ухвалити зазначений законопроект за основу з доопрацюванням його положень до другого читання відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України.

Співдоповідачем від Комітету визначено заступницю Голови Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики Кравчук Євгенію Михайлівну.

Проект Постанови Верховної Ради України з цього питання додається.

Голова Комітету

Микита ПОТУРАЄВ

